

Hogni Lützen

Tað eru ov nógv torfør orð í føroyskum bókum

Hogni eitur hann og er 14 ár. Hann eitur Lützen til eftirnavn og gongur í 8. flokki í Eysturskúlanum í Havn. Aftan á skúlatíð arbeiðir hann hjá pápa sínum, í handlinum hjá Valdemar Lützen. Kanska kennist tú við hann. Fyri umleið hálvum ári síðani var hann í sjónvarpinum og fortaldi um eitt blað, ið hann og ein annar gjørdur og býttu út í grannalagnum á Lützenstrøð.

um og donskum. Eg spyrji, um hon var keðilig á føroyskum.
- Keðilig og keðilig, svarar Hogni, tá tú kennir persónarnar frammanundan, so er tað sum tú kennist ikki við teir, tá tú lesur tað á føroyskum.
Og tað er ein spurningur um málið, heldur Hogni. Málið, sum tosað verður í føroysku "Valhalla", er ikki tað sama, sum tosað verður í skúlanum í dag.

Tað skrivaða er ov langt frá tí talaða

- Har tosa vit *slang* og sovorðið, sigur Hogni, so tað sum er á prenti er heilt øðrvísi. Og føroyskar bókur hava altíð torfør orð, sum ikki verða nýtt í dagligari talu.

Vit: - Hevði tað rigga at skriva tað slangið á føroyskum? Kann man ikki tosa føroyskt upp á ein máta og skriva tað upp á annan?

Hogni Lützen: - Eg kennist ikki rættiliga við persónarnar í Valhalla í føroysku týðningini. Sjálvur er hann blaðstjóri á grannalagsblaðnum "Tað síðsta nýggja"
Mynd: ingi

Asterix og Lucky Luke

Ta ferðina segði hann eisini, at føroyskar barnabækur vóru torførari og keðiligari at lesa enn danskar. Og tað heldur hann framvegis, hóast hann ikki lesur so nógv nú sum tá. "Teknisierur", svarar hann, tá eg spyrji, hvat hann lesur mest. "Asterix" og "Lucky Luke" dámar honum best. Hann er harmur um, at so fá føroysk myndahefti - tí soleiðis eitur tað á føroyskum - eru at fáa.

Málið broytir persónarnar

Hinvegin so er tað ikki tað sama at lesa tey á føroyskum. Hann hevur lisið "Valhalla" bæði á føroysk-

Umleið helvtin av børnunum vistu ella gittu týðningin av orðunum, tá tey fingtu hjálp
Mynd: ówh

Ein Kovi...hvat er tað

Pannukøkulagkøkan eitur ein bók, sum Svend Nordqvist hevur skrivað. Bókadeild Føroya Lærarafelags hevur latið hana týtt til føroyskt, og tað hevur lærarin Niels Jákup Thomsen gjørt. Og hann er ikki kendur fyri at nýta tungt, torskilt mál í týðingum sínum, heldur tvørturímóti.

Vit heitu á lærarar í einum fyrsta flokki at lesa bókina upp fyri børnunum. Teir so gjørdur. Børnunum dámdu seguna væl, og aftaná dugdu tey eisini at greiða frá hendingagongdini. Tey vistu at siga, at Pettson ætlaði sær at baka, at Pettson leitaði eftir mjólinum, at tarvurin var illur, at hann var móður og so frameftir. Aftaná vórðu børnini spurð um ávís orð og vendingar úr søguni. Tá var verri hjá teimum 6-7 ára gomlu.

At vera rættsiktaður, at fara til verka, ein kovi, fæ, at rassast, at spennast í alt ein er mentur, at drýpa hövur, at tøva, eitt fótafesti, at taka dik á seg, at vera deyðgívin, at fara so barlangur

at vilja illa til, at tosa upp í lag, at bina, ein wienaravalsur...? Ja, hvat vil tað alt siga?

Okkurt barnið visti um okkurt av tí at siga (at vera rættsiktaður, alt ein er mentur og at fara til verka), men so vistu tey ikki meira.

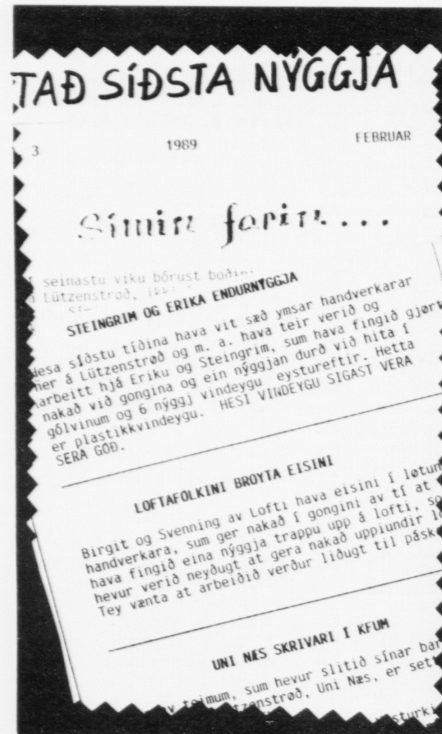
Frægari var statt, tá orð og

vendingar vóru sett í ein samanhag. Tarvurin dók dyk á seg t.d. Men tey skuldu hava rættiliga nógv hjálp, og tá vistu ella gittu umleið helmingurin (11-12), hvat merkningin var.

Vit spurdu eisini nøkur størri børn um somu orð og vendingar. Her er útslið.

D og G merkja ávíkavist drongur og genta, + merkir, at barnið svaraði rætt beinanvegin, (+) merkir at barnið svaraði rætt, aftaná at hava fingið hjálp, og 0 merkir, at barnið ikki visti at svara

	D	G	G	D
10 ár	9 ár	11 ár	13 ár	
at vera rættsiktaður	+	0	(+)	0
at fara til verka	+	0	0	+
ein kovi	0	0	(+)	0
eitt fæ	(+)	0	0	+
at rassast	(+)	(+)	(+)	0
alt ein er mentur	+	(+)	+	+
at drýpa hövur	0	0	0	0
at tøva	0	0	0	0
eitt fótafesti	+	(+)	(+)	+
at taka dik á seg	+	(+)	(+)	0
at vera deyðgívin	+	(+)	+	+
at fara so barlangur	+	(+)	0	+
at svørja	(+)	0	0	+
at vilja illa til	0	(+)	(+)	+
at tosa upp í lag	0	(+)	0	(+)
at bina	0	0	(+)	(+)
ein wienaravalsur	0	0	0	0

Hogni svarar, at tað rætasta hevði verið okkurt, sum lá mitt ímillum tað torføra føroyska og so tað føroyska, sum verður tosað.

Helst lættari fyri tey yngru

Longu um skúlaaldur fór Hogni at lesa myndaheftir á donskum, og hann heldur, at kanska er tað ein grundin til, at tað er lættari og heimligari at lesa á donskum heldur enn á føroyskum.

- Føroysku heftini eru komin so seint, so eg eri ikki vanur við tey. Kanska tey, ið byrja at lesa tey á føroyskum sum sjeyárgomul hava lættari við at skilja tað føroyska, sigur Hogni.

Missir tráðin av torføru orðunum

Nú lesur hann ikki so nógv sum fyrr. Barnakrimisøgur á donskum eftir Alfred Hitchcock dámar honum sera væl. Á føroyskum hevur hann m.a.

lisið bókurnar um "Brøðurnar Leyvuhjarta" og "Ronju ránsmandsótir". - Ronju havi eg lisið fleiri ferðir, og vit høvdu eisini eina lærarinu, sum las hana fyri okkum. Eisini har vóru orð, ið hann ikki skilti.

Vit: - Ger tað nakað, um orð eru uppi, sum man ikki skilur? Skilur man ikki seguna fyri tað?
- Jú, tað ger man kanska. Men tað er so forargiligt; onkuntíð missir man tráðin, tí man situr og hugsar um, hvat tey torføru orðini

merkja, greiðir Hogni frá. "Flókar" og "mjørkaflókar" vóru orð, ið Hogni ikki skilti í Ronju. Og hann skilir tey ikki rættiliga enn. Hann spurdi onkran vaksnan, sum heldur ikki visti, men fann tað í eini orðabók.

Hitchcock og Frændur

Í dag er tað mest tónleikurin, sum upptekur Hogni, tá hann hevur frí. Fyrst og fremst heavy metal, hvussu tað so eitur á føroyskum. Slíkum tónleiki

hava vit ikki nógv av á føroyskum.

"Frændur" dámar honum væl. Og teir brúka ikki orð, ið eru trupul.

- Teir syngja um frið og sovorðið, tað veit man frammanundan, sigur Hogni, sum einki hevur ímóti at verða fotograferaður.

- Men kanst tú ikki koma út hús heldur enn í skúlan; har eru allir kammiratarir og sovorðið...